

JOURNAL OF ART AND DESIGN RESEARCHES
SANAT ve TASARIM
ARAŞTIRMALARI
DERGİSİ

ÇANAKKALE HAMİDİYE TABYALARI PEYZAJ TASARIM PROJESİ*

LANDSCAPE DESIGN PROJECT OF ÇANAKKALE HAMİDİYE BASTION

Zehra Tuğçe ÖKSÜZ, Nurhan KOÇAN

Gönderim Tarihi: 24.10.2021

Kabul Tarihi: 09.05.2022

Öz Abstract

Milli tarihimiz ve askeri harp tarihi açısından önemli tarihi olayların cereyan ettiği ve doğal yapısıyla birlikte korunması gerekli alanlar tarihi sit olarak adlandırılır. Çanakkale’de boğazın güvenliğinin sağlanması için 1892 yılında Sultan II. Abdülhamit tarafından yaptırılan Hamidiye Tabyası bu alanlardan biridir. Tabya, 1. Dünya Savaşı ve Çanakkale Savaşları’nda savunma açısından büyük önem arz etmiştir. Bu çalışmada dünya tarihine yön veren savaş alanlarının ziyaretçiler tarafından görülebilmesi, milli bilincin canlandırılması ve tarihi geçmişin izlerinin korunarak geleceğe taşınması için Hamidiye Tabyası çevresinde peyzaj tasarımı önerilmiştir. Çalışmada alanın bitkisel ve yapısal peyzaj uygulama projesi çizilmiştir. Projeler el çizimleri ile başlayan eskiz çalışmaları ile birlikte bilgisayar destekli yazılımlarla çizilmiş ve görselleştirilmiştir. Projenin çizim ve sunum aşamalarında AutoCAD 2018 ve Photoshop CC 2018 yazılımlarından yararlanılmıştır. Proje alanın korunması ve kontrollü kullanımı ile alandaki mekânsal kalitenin artmasını sağlayacaktır. Aynı zamanda proje Çanakkale başta olmak üzere tarihi sit alanlarının geliştirilmesi projeleri için de örnek olacaktır.

Anahtar Sözcükler: Tarihi Sit, Peyzaj Tasarım, Bitkisel Uygulama Projesi, Yapısal Uygulama Projesi, Hamidiye Tabyası, Çanakkale

The areas where important historical events in terms of national history and military war history have taken place and which need to be protected together with their natural structure are called historical sites. Hamidiye Bastion, is one of these areas in order to ensure the security of the Bosphorus in Canakkale, was built by Sultan II. Abdülhamit in 1892. The bastion was of great importance in terms of defense during the First World War and the Canakkale Wars. The landscape design project was proposed around the bastion so that the battlefields that shaped the history of the world could be seen by the visitors, the national consciousness can be revived and the traces of the historical past can be carried into the future. In the study, the plant and structural application project of the area has been drawn. The projects were drawn and visualized with computer-aided software along with sketching studies that started with hand drawings. AutoCAD 2018 and Photoshop CC 2018 software were used in the drawing and presentation stages of the project. The project will increase the spatial quality with the protection and controlled use of the area. At the same time, the project will set an example for development projects of historical sites, especially Canakkale.

Keywords: Historical Site, Landscape Design, Plant Application Project, Structural Application Project, Hamidiye Bastion, Canakkale

*Bu çalışma, 21-22 Haziran 2021 tarihleri arasında gerçekleştirilen Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Uluslararası Sanat ve Tasarım Araştırmaları Kongresi çerçevesinde bildiri olarak sunulmuştur.

- **Alıntılama:** Öksüz ve Koçan (2021). Çanakkale Hamidiye Tabyaları Peyzaj Tasarım Projesi. Sanat ve Tasarım Araştırmaları Dergisi, 3 (4), 145-153.
- **Sorumlu Yazar:** Doç. Dr. Nurhan Koçan, Bartın Üniversitesi, nkocan@bartin.edu.tr, 0000-0001-9433-7007

Giriş

Geçmişte yaşamış medeniyetlerin ve yaşanmış dönemlerin bıraktığı alanlar sonraki çağlar için önemli tarihi değer taşımaktadır. İnsanların geçmişi anlamasını ve gelecekle arasında bağ kurmalarını sağlayan tarihi alanlar tarihi miras niteliğindedir (Ardıçoğlu, 2014). Tarihi çevreler kentlerin kimliğini belirleyen önemli unsurlardan biridir. Bu alanlar, barındıkları değerler ile sadece sanat ve mimari boyutta değil, geçmişteki yaşam biçimleri hakkında da fikir vermektedir (Ayrancı, 2007).

Tarihi, doğal ve kültürel miras alanları kent kimliğinin ve kültürel belleğin meydana gelmesindeki en önemli yapı taşlarıdır. Geçmişten günümüze taşınan kültürel, arkeolojik, ekonomik, toplumsal ve estetik değerlerden oluşan kültürel miras, geçmiş ile gelecek arasında bağ kurmakta, kentlilik bilinci ve sahiplik duygusunu geliştirmektedir (Ahunbay, 2004).

Sit; korumaya değer bulunan doğal, insan ürünü ya da doğa ve insanın ortak ürünü taşınmaz kültür varlıklarıdır (Karaaslan, 2019). Tarihi sit alanı, 16.01.2014 tarih ve 271 sayılı "Tarihi Sitler, Koruma ve Kullanma Koşulları İlke Kararı"nda "Milli tarihimiz ve askeri harp tarihi açısından önemli tarihi olayların cereyan ettiği ve doğal yapısıyla birlikte korunması gerekli alanlardır" olarak tanımlanmaktadır (KTB, 2021b).

Tarihi sit alanlarında nasıl ve ne kadar yapılaşmanın olabileceğine dair, 16.01.2014 tarih ve 271 sayılı Tarihi Sitler, Koruma ve Kullanma Koşulları İlke Kararında;

- Uzun devreli gelişme planı ilgili koruma bölge kurulunca uygun görülünceye kadar zorunlu altyapı uygulamaları dışında, bitki örtüsünü, topografik yapıyı, siluet etkisini bozabilecek, tahribata yönelik hiçbir inşai ve fiziki uygulamada bulunulamayacağına, bu alanları çevre düzeni planına kavuşturacak gerekli çalışmaların yapılarak hazırlanacak çevre düzeni planları için koruma bölge kurullarının uygun görüşlerinin alınmasına,
- Alanın tescil tarihi öncesi doğal dengeyi bozucu yapılmış her türlü uygulamanın zaman içinde ıslahı için kamu kuruluşlarınca gerekli çalışmanın yapılmasına,
- Bu alanlar içinde yer alan orman alanlarında Orman ve Su İşleri Bakanlığınca gerekli çalışmaların yapılabileceğine,
- Bu alanlar içinde yer alan kamu hizmet yapıları, altyapı hizmetleri ile anıt ve şehitliklerin düzenleme ve gerekli onarımları için projeleriyle birlikte koruma bölge kurulundan izin alınmasına,
- Önceden süregelen tarımsal faaliyet ile bağ ve bahçeciliğin devam ettirilebileceğine, koruma amaçlı imar planları onaylanmadan bu alanların bu amaç dışında kesinlikle kullanılmayacağına, karar verilmiştir (Senan, 2016).

Tarihi çevreler ile tarihi kentsel yapılar yaşanan geçmişin izleri olarak mekânsal ve kültürel manada farklılıkları ortaya koyar. Tarihi kent dokularının yaşatılmasına yönelik olarak ortaya çıkan koruma kavramı, en başta sadece önemli olan yapıları korumak iken günümüzde ise farklılıkların ortaya çıkarılması, yaşatılması, tarihsel geçmişe dayalı kimliğin devam ettirilmesi

yani yapıların yer aldığı kent ve doğal çevre ile bir bütün olarak korunması gerektiği anlaşılmıştır (Meşhur, 1999).

Arapça tab'ıye kelimesinden gelen tabya sözcüğü, askeri amaçlı teçhizatların depolandığı yer veya bölge anlamlarına gelmektedir (Kanar, 2009). Tabya genellikle içinde çeşitli sayıda, takım kuvvetindeki birliği barındıran; bonetleri, bu bonetlerin aralarındaki açık top mevzileri ile avcı siperlerinin etrafını çevreleyen bir mani hendeğini ve ayrıca mahfuz mahalleri, cephanelikleri, toplanma ve eğitim yerlerini, depoları, nizamiye ve hazır kıta mahallerini, muhtelif komutanlık binalarını, subay yatma yerlerini içine alan tesise verilen isimdir (Atay, 2010). Çanakkale'de boğazın güvenliğinin sağlanması için 1892 yılında Sultan II. Abdülhamit tarafından yaptırılan Hamidiye Tabyası bu alanlardan biridir. Tabya 1. Dünya Savaşı ve Çanakkale Savaşları'nda savunma açısından büyük önem arz etmiştir.

Bu çalışmada; Çanakkale Hamidiye Tabyasında yapılacak olan peyzaj tasarım çalışmaları ile kullanıcıların alan içinde daha fazla ve etkin zaman geçirebilmelerini sağlamak, ziyaretçilerin geçirdikleri sürenin artırılması ile alanının tanınırlığının ve insanlardaki tarih bilincinin gelişmesine öncülük etmek ve fiziksel mekan kalitesinin yükseltilmesini sağlamak amaçlanmıştır. Çalışmanın hedefine yönelik olarak, Hamidiye Tabyasının mevcut durumunu iyileştirmek ve geliştirmek amacıyla öneri peyzaj tasarım projesi hazırlanmıştır. Böylelikle alanın kullanım yoğunluğuna ulaşması durumunda alanda yer alan sosyal mekanların kullanımlarının rahat kullanımı ve her yaşa hitap etmesinden dolayı kullanıcıların alandan memnun ayrılması sağlanmış olacaktır.

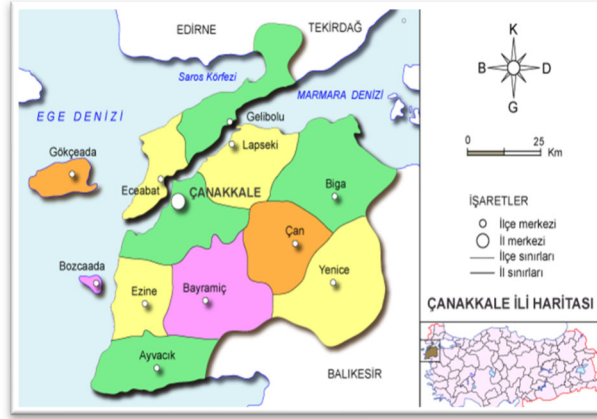
Yöntem

Çalışma alanı Çanakkale ili merkez ilçesine bağlı Barbaros Mahallesi'ndedir. Çalışmada öncelikle konuya ve çalışma alanına ilişkin literatür taraması yapılmıştır. Daha sonra çalışma alanında incelemeler yapılarak ihtiyaç listesi belirlenmiştir. Sörvey çalışmasından sonra alanın mevcut durumu ile sahip olduğu potansiyeller değerlendirilerek öneri peyzaj tasarım projesi oluşturulmuştur. Çalışmada alanın bitkisel ve yapısal uygulama projesi çizilmiştir. Projeler el çizimleri ile başlayan eskiz çalışmaları ile birlikte bilgisayar destekli yazılımlarla çizilmiş ve görselleştirilmiştir. Projenin çizim ve sunum aşamalarında AutoCAD 2018 ve Photoshop CC 2018 yazılımlarından yararlanılmıştır. Öneriler üç boyutlu görsellerle desteklenmiştir.

Bulgular

Çanakkale Kentinin Doğal ve Kültürel Peyzaj Analizi

Çanakkale, Türkiye'nin kuzeybatısında Gelibolu Yarımadası ile Anadolu'nun uzantısı olan Biga Yarımadası üzerinde, 9.933 km²'lik bir alanda yer almaktadır (Anonim, 2021a), (Görsel 1).

Görsel 1. Çanakkale İli Konum Haritası.

Çanakkale ilinde Karadeniz ve Akdeniz iklimlerinin geçiş iklimi hüküm sürmektedir. Sonbahar aylarında yağışlar fazla, ilkbahar aylarında yağışlar azdır. Kış aylarının en belirgin özelliği kuzeyden gelen sert rüzgârlardır. Yaz ve Sonbahar aylarında ise bölgeye Akdeniz iklimi hâkim olmaktadır (Anonim, 2021a). Yıllık sıcaklık ortalaması 14.7, ortalama nem oranı ise %72.6'dır. (Anonim, 2021c).

Çanakkale ilinin yüzölçümünün %55'i ormanlık alanlarıdır. Kalan diğer alanlar mera, çayır ve tarıma elverişli arazi alanları ile kaplıdır. Ormanlarda çoğunlukla kızılçam, köknar, meşe, kayın ve karaçam türündeki ağaç toplulukları bulunmaktadır. İç kısımlarda ise tahıl üretimine elverişli alanlar ile her mevsim yeşil kalabilen çayirlara rastlanmaktadır (KTB, 2021a).

Serez ve diğ. (1999)'a göre; Çanakkale ilinin toprak yapısı boz, esmer ve kahverengi özellik göstermektedir. (Yıldızoğlu, 2006). Ormanlık sahalarda ise genellikle kahverengi orman toprakları bulunmaktadır (Berberler Çetinkaya, 2005).

Çanakkale ilinin 2020 verilerine göre toplam nüfusu 541.548'dir. (TÜİK, 2021a). Çalışma alanı olan Çanakkale Hamidiye Tabyası, Barbaros Mahallesi'nde yer almaktadır. Barbaros Mahallesi'nin 2020 verilerine göre toplam nüfusu 56.904'tür (TÜİK, 2021b).

Çanakkale ilinin toplam karayolları uzunluğu 1074 km'dir. Çanakkale il merkezi Tekirdağ'a 194 km, Balıkesir'e 209 km ve Edirne'ye 223 km uzaklıktadır. Barbaros Mahallesi'ne ulaşım, özel ve toplu taşıma araçlarıyla sağlanmaktadır (Anonim, 2021a). İl merkezinde 1 adet havaalanı mevcuttur (KTB, 2021a).

İl ekonomisinde tarım en önemli faaliyet olmakla beraber son yıllarda tarıma dayalı sanayi kolları gelişme göstermektedir. Buna bağlı olarak ekonomide sanayinin payı artmaktadır. Temel geçim kaynakları tarım, sanayi ve ticaret sektörü olarak görülmektedir (Anonim, 2021a).

Çalışma Alanı: Çanakkale Hamidiye Tabyası

Çanakkale şehir merkezinde bulunan ve Çimenlik Tabyası ile Dardanos Tabyası arasında yer alan Anadolu Hamidiye Tabyası 1892'de II. Abdülhamit döneminde yaptırılmıştır. Yapılış amacı boğaz güvenliğini üst seviyeye çıkartmaktır. Çanakkale savunma tabyalarının en önemlilerinden olan Çanakkale Hamidiye Tabyası savaş sırasında zırhlı değildi. Bu tabyanın

toplari eski ve kısa menzilli olmasına rağmen Kepez'den ötesine İtilaf kuvvetlerinin geçişini önlemiştir (Sedat, 2007).

Çanakkale Hamidiye Tabyası, Çanakkale Boğazı'na sıfır noktasında bulunmaktadır (Görsel 2, 3). Alana Cumhuriyet bulvarından ve Atatürk Caddesinden geçerek Aziziye Caddesi mevkiinde erişilmektedir. Ulaşım çift yönlü olarak yapılmaktadır.

Görsel 2. Çanakkale Hamidiye Tabyaları Konumu.

Restorasyon öncesi görünüm

Restorasyon sonrası görünüm

Görsel 3. Çanakkale Hamidiye Tabyaları görünümleri (KTB, 2021b).

Hamidiye Tabyasında 10 adet tescilli cephanelik ve cephaneliklerin arasında yarım dairesel formda konumlanan 9 adet top atış alanı mevcuttur (KTB, 2021b). Alanda yapıların restorasyonu tamamlanmış olup açık alana yönelik kullanımlar tanımlanmamıştır.

Öneri Peyzaj Tasarım Projesi

İhtiyaç listesi: Otopark, gezinti aksları, açık yeşil alanlar, bilgilendirme noktaları, müze, alışveriş noktası, su meydanı, çok amaçlı spor sahası, iskele, heykel meydanı, bitki şölen alanı, kafeterya, dinlenme alanı, amfi, su efektli taş havuzu.

Alana giriş Aziziye Caddesi'nden düşünülmüş olup güvenlik amacıyla tek giriş verilmiştir. Çanakkale Hamidiye Tabyalarında, 85 araçlık bir otopark tasarlanmıştır. Otopark, Aziziye Caddesi istikameti üzerinden giriş kısmının sağ tarafına konumlandırılmıştır. Giriş kısmından tabyalara doğru giderken yaya yolunun sol tarafında ziyaretçilerin vakit geçirebilmeleri için bir adet kafeterya konumlandırılmıştır. Alanın güney yönünde bitki şöleni olarak adlandırdığımız bitki tasarımları yapılmış olup bu alanda her mevsim farklı görünüm ile zengin bir görünüm sağlanması düşünülmüştür (Görsel 4).

Alanda, tabyalara doğru giden bir ana aks tasarlanmıştır. Tasarlanan ana aks üzerinde, ziyaretçiler için alışveriş noktası oluşturulmuş ve alışveriş noktasının kuzeybatı yönüne doğru, tarihi eşyaların sergilendiği müze alanı konumlandırılmıştır. Müzenin kuzey yönünde küçük bir su meydanı tasarımı yapılmış olup su meydanının yanına geleneksel sporların yapıldığı (okçuluk, at biniciliği vb.) bir adet spor sahası düşünülmüştür. Alanın kuzeybatı kısmına gösteri mekânı olarak amfi tasarlanmıştır. Amfi içerisinde ise, su efektli taş havuz tasarımı yapılarak amfi ile sahne kısmı ayrılmıştır (Görsel 4, 5).

Görsel 4. Çanakkale Hamidiye Tabyaları Peyzaj Tasarım Projesi.

Alanın batı yönündeki tabyaların ön kısmında insanların rahat bir şekilde vakit geçirebilmeleri ve dinlenebilmeleri için geniş bir açık yeşil alan tasarımı yapılmıştır. Alanda, yaya yolları boyunca ara ara oturma birimleri konumlandırılmış olup, tabyaların olduğu bölümlerde de oturma alanları ve dinlenme alanları oluşturulmuştur (Görsel 4, 5).

Alanın güneybatı yönünde, gelen ziyaretçilerin tabyaların tarihi konusunda bilgi alacakları, geçişi aksatmayacak şekilde oluşturulan bilgilendirme noktaları ve bilgi panoları konumlandırılmıştır. Alanda bilgi panoları ile bitki şöleni olarak adlandırdığımız alanların arasında geniş bir su alanı tasarımı yapılmıştır. Tasarlanan su alanının güney yönünde heykel alanı konumlandırılmıştır. Ayrıca alanda kuzeybatı ve güneybatı yönlerinde olmak üzere boğaza uzanan iki adet iskele tasarlanmıştır (Görsel 4).

Görsel 5. Alandaki Hediyelik Eşya Satış Birimleri, Serbest Dinlenme Alanları ve Oturma Alanları ile Bitkisel Tasarımlardan Görünüm.

Sonuç

Bu çalışma ile insanların tarihi sit alanlarla etkileşime girebileceği ve tarihi sit alanların değerini yeniden değerlendirebileceği potansiyel bir alan kazanılmıştır. Bu kapsamda projemizde tarihi sit alanların geri planda kalmasını engellemek ve korumak, insanları davet edici kullanımlar getirmek üzere tasarımlar yapılmıştır.

Tasarlanan otopark sayesinde özel araç ve toplu taşıma ile alana gelen ziyaretçiler için park sorunu ortadan kaldırılmıştır. Düşünülen kafeterya ile insanların ihtiyaç duyabilecekleri yiyecek-icecek olanağı sunulmuştur. Dolayısıyla ziyaretçiler kafeteryada dinlenebilecek ve alanda daha fazla vakit geçirebilecektir. Alan içinden geçirilen ana aks ve diğer bağlantı yolları kullanımlar arasındaki geçişi kolaylaştırmakta ve ziyaretçilerin bir rotayı takip ederek kullanımlara erişimini kolaylaştıracaktır. Yine aks üzerinde tasarlanan hediyelik eşya satış birimleri yerli halka ekonomik kazanç sağlarken satılan ürünler alanın tanıtımı ve reklamı

yönünde yarar sağlayacaktır. Tarihe ve kültüre tutkun ziyaretçiler için oluşturulan müze tanıtım ve koruma yönünde yarar sağlarken her dönem yapılabilecek çeşitli sanatsal ve kültürel etkinlikler için de bir merkez olacaktır. Alanda düşünülen dinlenme ve oturma alanları alanı ziyaret eden yaşlılar ve çocuklu ziyaretçiler için alanda rahat zaman geçirebilmelerini sağlayacaktır.

Çanakkale Hamidiye Tabyaları peyzaj tasarım projesi için önerilen bitki türleri aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 1

Çanakkale Hamidiye Tabyaları İçin Önerilen Bitki Listesi.

Latince Adı	Türkçe Adı
<i>Acer palmatum</i>	Japon akçaağaç
<i>Platanus orientalis</i>	Doğu çınarı
<i>Acacia dealbata</i>	Yalancı mimoza
<i>Tilia americana 'Nova'</i>	İhlamur
<i>Prunus cerasifera</i>	Süs eriği
<i>Lagerstroemia indica 'Red rocket'</i>	Kırmızı oya ağacı
<i>Cercis siliquastrum</i>	Erguvan
<i>Cedrus deodora</i>	Himalaya sediri
<i>Pinus pinea</i>	Fıstık çamı
<i>Phormium tenax</i>	Yeni Zelanda keteni
<i>Rosa ssp.</i>	Gül
<i>Hydrangea macrophylla</i>	Ortanca

Tarihi özellikteki alanların korunması bu alanların sürdürülebilir kullanımı ile mümkün olacaktır. Alanların gerçek önemleri ancak bu şekilde diğer nesillere aktarılabilir. Çalışmanın sonucunda Çanakkale Hamidiye Tabyalarında sosyal yaşantının gelişeceği ve fiziksel mekân kalitesinin artacağı öngörülmektedir. Her yaş grubuna hitap eden kullanımların tasarlanması alanın doğal ve kültürel değerlerinin sahiplenilmesi ve milli bilincin canlandırılmasında etkili olacaktır.

Kaynaklar

- Ahunbay, Z. (2004). *Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon*. Yapı Endüstri Merkezi Yayın-28, İstanbul.
- Anonim. (2021a). T.C. Çanakkale Belediyesi. 28 Mart 2021 tarihinde <https://www.canakkale.bel.tr/> sayfasından erişilmiştir.
- Ardıçoğlu, R. (2014). *Kent İçindeki Tarihi Alanların İyileştirilmesi ve Kentle Bütünleştirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Atay, A. (2010). *Harp Tarihi Gezileri-II (Çanakkale-Gelibolu)*. Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, s.34, Ankara.
- Ayrancı, İ. (2007). *Koruma Alanlarının Yönetimi ve Yönetim Planı Sürecinin Değerlendirilmesi*. İTÜ. İstanbul.
- Berberler Çetinkaya F. (2005). *Eğimli alanlarda peyzaj onarım tekniğinin Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Terzioğlu Yerleşkesi Örneğinde İrdelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Çanakkale.

- Kanar, M. (2009). *Kanar Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*. Say Sayınları, Cilt:2, s.3292, İstanbul.
- KTB. (2021a). Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. 28 Mart 2021 tarihinde <https://canakkale.ktb.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- KTB. (2021b). Kültür varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. 29 Mart 2021 tarihinde <https://kvmgm.ktb.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Meşhur, M.Ç. (1999). *Tarihi Çevrelerin Korunması Sürecinde Yeni Yaklaşımlar, Amasya Kenti Örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Konya.
- Sedat, M. (2007). *Boğazlar Meselesi ve Çanakkale Deniz Savaşları'nda Türk Zaferi*. Phoenix Yayınları, s. 178, Ankara.
- Senan, N. Z. (2016). *Türkiye'de Kentsel Yenileme Projeleri, Tarihi Sit Alanları ve Kentsel Yenileme İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme: Okmeydanı Tarihi Sit Alanları Koruma Amaçlı ve Etkileşim Geçiş Sahası Nazım İmar Planı İncelemesi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Zaim Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Kent Çalışmaları ve Yönetimi Programı, İstanbul.
- Serez, M., Eroğlu, M., Bilgili, E., Goldammer J. G. (1999). *Batı Anadolu Ormanlarının 86 Yangınlara Karşı Korunması, Alınması Gereken Önlemler ve Teklifler*. Orman Bakanlığı, OGM Projesi, 34s.
- Ter, Ö. Ü. (2002). *Konya Kenti Açık ve Yeşil Alan Varlığı İçinde Tarihi Kent Merkezinin Kentsel Tasarımı Üzerine Bir Araştırma*. (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.
- TÜİK. (2021a). Türkiye İstatistik Kurumu. 28 Mart 2021 tarihinde <https://www.tuik.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- TÜİK. (2021b). Türkiye İstatistik Kurumu. 28 Mart 2021 tarihinde <https://tuikweb.tuik.gov.tr/> sayfasından erişilmiştir.
- Yıldızoğlu M.Z. (2006). *Üniversite Yerleşkeleri Fiziksel Gelişim Planlaması ve Tasarımı: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Terzioğlu Yerleşkesi Örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Çanakkale.

Görsel Kaynaklar

- Anonim. (2021a). T.C. Çanakkale Belediyesi. 28 Mart 2021 tarihinde <https://www.canakkale.bel.tr/> sayfasından erişilmiştir.
- Anonim. (2021b). Türkiye Mülki İdare Haritaları. 28 Mart 2021 tarihinde <http://cografyaharita.com/> sayfasından erişilmiştir.
- Google Earth. (2021). 28 Mart 2021 tarihinde <https://www.google.com/earth/> sayfasından erişilmiştir.
- KTB. (2021b). Kültür varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. 29 Mart 2021 tarihinde <https://kvmgm.ktb.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.